

N:o 170.

Ank. till Riksd. kansli, den 21 maj 1908, kl. 3,30 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
inköp af hotell Utsikten vid Trollhättan. (R. A.)*

I en den 24 nästlidne april aflåten proposition, n:o 203, har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

att för inköp af hotell Utsikten vid Trollhättan med tomt och byggnader finge användas *dels* 100,000 kronor utaf de medel af intill 300,000 kronor, hvilka Riksdagen beviljat för inköp af fastigheter, som kunde erfordras för statens nuvarande eller blifvande anläggningar vid Trollhättan, *dels ock* 35,000 kronor af det anslag å 7,750,000 kronor, som Riksdagen anvisat för anläggning af en kraftstation för tillgodogörande af den staten tillhöriga vattenkraften i Trollhätte strömmar med mera samt fortsättande och fullbordande af den för kraftstationen erforderliga kraftkanalen; samt

att ifrågavarande fastighet, sedan den af Kungl. Maj:t och kronan förvärfvats, ställdes under förvaltning af styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk.

Enligt hvad af det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet inhämtas, har styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk i skrifvelse till Kungl. Maj:t af den 16 mars 1908 gjort framställning om inköp af det så kallade hotell Utsikten vid Trollhättan samt därvid anfört följande:

»I omedelbar närhet af fördelningsbassängen till den under byggnad varande kraftstationen vid Trollhättan ligger det s. k. Hotel Bellevue eller 'Utsikten', hvilket äges af fru Hanna Rhodin. Fastigheten innehåller en på fri och egen grund belägen tomt af 2,233 m² yttinnehåll, å hvilken äro uppförda en större hotellbyggnad af *dels*

sten, dels trä, jämte stall och uthusbyggnad af trä. Den stora hotellbyggnaden, hvars arkitektur lämnar åtskilligt öfrigt att önska, intager ett synnerligen dominerande läge på en bergplåtå invid fallen och är synlig från de flesta promenadvägarna m. m. Säkerligen bör man ur naturskönhetens synpunkt lifligt önska, att den vanprydande byggnaden endera helt och hållet aflägsnades eller åtminstone bringades i ett skick, som bättre passade mot de storslagna omgifningarna och detta särskildt, sedan den nya kraftstationen blifvit uppförd strax nedanför densamma. Emellertid torde ett inköp af ifrågavarande fastighet, som har ett afsevärdt värde, icke utan vidare kunna motiveras af estetiska hänsyn.

Nu är emellertid förhållandet, att de tätt intill fastigheten sedan förra året pågående, och numera natt och dag bedrifna, arbeten med bergsprängning och dylikt för den nya kraftstationsanläggningen omöjliggöra hotellrörelsens ekonomiska drift. Till följd af de ständiga sprängskotten och af den omgifvande skogens nedhuggning samt tillfartsvägens mindre tilltalande skick torde det vara uppenbart, att resandena, så länge arbetena pågå, det vill säga minst till år 1910, komma att afhålla sig från att begagna hotellet, och att sannolikt äfven därefter en minskad frekvens åtminstone till en början kommer att äga rum. För dessa och andra af arbetena vållade olägenheter lär ägarinnan väl knappast kunna lagligen tillerkännas någon afsevärdare skadeersättning, men rättvisa och billighet synas dock enligt styrelsens mening tala för att staten icke genom sina anläggningar vållar enskild person betydande förlust. Särskildt i detta fall kan ägarinnans förlust anses synnerligen ödesdiger, då hon icke lär vara i besittning af tillräckliga medel för att möta densamma och afvakta möjligen inträffande gynnsammare förhållanden.

På grund häraf har ägarinnan hos styrelsen gjort framställning endera om nöjaktig ersättning för den förlust, hon genom rörelsens inställande lider, eller ock att staten måtte inlösa fastigheten med eller utan inventarier. Af dessa alternativ torde en inlösen af fastigheten vara att föredraga.

Dels skapas därigenom intet prejudikat beträffande ersättning för på ifrågavarande sätt liden skada, dels måste det vara till fördel för staten att hafva den tätt intill kraftstationen belägna fastigheten i sin hand och detta ej allenast af estetiska, utan äfven af praktiska skäl.

Sålunda kan fastigheten behöfva tagas i anspråk, därest vid uttagande af större vattenmängd än den, för hvilken den nu beslutade kraftstationen är afsedd, ytterligare kraftstation kommer till utförande

med det byggnads sätt, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande öfver undertecknade styrelses förslag till kraftstation år 1907 antydt. Ehuru väl en ny kraftstation sannolikt kan lämpligare förläggas på annan plats, måste det dock vara till nytta att hafva valet härvidlag fritt.

Viktigare är, att de kablar, som skola föra den elektriska energien från generatorerna vid Olidehålan till instrumentbyggnaden, hvilken senare styrelsen funnit lämpligast kunna förläggas längs kraftkanalen öster om hotell Utsikten, på bästa och billigaste sätt framdragas i tunnel under eller kanal genom fastigheten i fråga. Härigenom inbesparas minst 15,000 kronor. Inköpes fastigheten, uppstå äfven andra besparingar vid kraftverksanläggningen. Man behöfver då icke anlägga en annars nödvändig provisorisk väg med bro öfver kraftkanalen för att upprätthålla nöjaktig förbindelse till hotellet. I hotellbyggnaden kunna vidare under arbetstiden anordnas dels kontorslokaler för afdelningsingenjörer samt bostäder för ingenjörer, biträden, schaktmästare, montörer m. fl., dels varmrums och serveringslokal för arbetare m. m., hvarjämte stallbyggnaden kan begagnas för inrymmande af en del af de hästar, som måste anskaffas för verkställande af nödig verkkörning. Härigenom undvikas åtskilliga provisoriska byggnader, för hvilka kostnaden kan beräknas till c:a 15,000 kronor, och bortgå utgifter för hyresersättningar till belopp af minst 5,000 kronor.

I hvad mån byggnaderna i framtiden kunna få en permanent användning är icke möjligt bestämma utan närmare utredning, men det torde likväl med säkerhet kunna påstås, att de endera kunna mot afsevärdt arrende åter uthyras till hotellrörelse och dylikt eller efter ändring användas till bostäder för verkets personal, därest de icke — såsom ur estetisk synpunkt lämpligast vore — helt och hållet borttagas. Det torde äfven böra påpekas, att verkets utbyggnad sannolikt kommer att fortgå under ganska lång tid, om kraftafsättningen ökas så som väntadt är, samt tillgång till ytterligare vattenmängd erhålles genom inköp af de öfriga vattenfallen i älven och den därigenom möjliggjorda vattenregleringen. I sådant fall kräfvades fortfarande tillgång till arbetslokaler af ofvan antydd art och det blir äfvenledes händelsen, om och när den länge tilltänkta ombyggnaden af farleden kommer till stånd. Bristen på arbetslokaler och bostäder inom samhället är för öfrigt så stor, att det redan ur denna synpunkt kan vara försvarligt att åt staten bereda tillgång till sådana lokaler, som erfordras för dess stora arbeten.

Alla dessa omständigheter synas styrelsen utgöra kraftiga skäl för en inlösen af fastigheten.

Efter förda underhandlingar har ägarinnan nedsatt sitt pris för fastigheten utan inventarier, hvilka senare kronan icke torde böra öfvertaga, från 158,000 till 135,000 kronor. Denna köpeskillning synes styrelsen skälig. Fastigheten är taxerad till 150,000 kronor och intecknad för 101,868: 12 kronor. Brandförsäkringsbeloppet för åbyggnaderna utgör 130,200 kronor.

Tomtens värde kan efter 4 kronor per m ² beräknas till 2,233 m ² × 4 = ...	8,932: —
Hotellbyggnadens byggnadskostnad kan efter nuvarande pris beräknas sålunda:	
tegelbyggnad 5,330 m ³ à 16	85,280: —
träbyggnad 4,060 » » 10	40,600: —
stall och uthus värderas till	3,188: —
	<hr/>
Summa kronor	138,000: —

Denna beräkning är utförd under förutsättning, att byggnaderna äro underhållna i fullgodt skick. Men äfven om anmärkning i detta afseende kan göras mot vissa delar af byggnaderna och värderingssumman på grund däraf bör i motsvarande mån nedsättas, så torde dock den föreslagna köpeskillningen icke kunna anses oskälig vid det förhållande, att den bör innefatta jämväl någon ersättning för redan genom arbetena liden skada.

Då, såsom förut angifvits, kraftstationsanläggningen befrias från direkta utgifter om minst 30,000 kronor, därest inköpet kommer till stånd, och då ytterligare 5,000 kronor, motsvarande en eventuell skadeersättning, torde kunna påföras kraftverket, anser styrelsen lämpligt, att köpeskillningsbeloppet så fördelas, att 35,000 kronor påföras kraftstationsanläggningen och 100,000 kronor upptagas såsom kronans direkta utgift för fastighetens inköp. Detta senare belopp torde lämpligen kunna tagas af det anslag å 300,000 kronor, som 1907 års Riksdag ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för inköp af fastigheter, erforderliga för statens nuvarande eller blifvande anläggningar vid Trollhättan.»

Med anledning af hvad sålunda anförts har Trollhättestyrelsen hemställt,

att det så kallade hotell Utsikten med tomt och byggnader måtte inköpas för Kungl. Maj:t och kronans räkning till ett pris af 135,000 kronor;

att af detta belopp 100,000 kronor måtte utgå af det anslag å 300,000 kronor, som 1907 års Riksdag ställt till Kungl. Maj:ts förfogan-

de för dylika inköp, och återstoden, 35,000 kronor, påföras kraftstationsanläggningen;

att styrelsen måtte erhålla i uppdrag att avsluta köpet; samt

att fastigheten måtte ställas under styrelsens förvaltning.

På sätt i statsrådsprotokollet vidare meddelas, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län till följd af remiss afgifvit utlåtande i ärendet och därvid anført, att, då de af Trollhättestyrelsen åberopade skälen för det ifrågasatta köpet syntes beaktansvärda, och priset, enligt den af styrelsen lämnade utredningen, icke kunde anses vara för högt tilltaget, Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig böra tillstyrka bifall till framställningen.

För egen del har föredragande departementschefen yttrat:

»På grund af hvad styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk anført till stöd för det af styrelsen föreslagna inköpet af hotell Utsikten, anser jag köpet böra komma till stånd, och synes det pris af 135,000 kronor, som styrelsen föreslagit, kunna godkännas.

Styrelsen har hemställt, att köpeskillingen måtte så gäldas, att 100,000 kronor anvisas af de medel af intill 300,000 kronor, som Riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande för inköp af fastigheter, som kunna behövas för statens anläggningar vid Trollhättan, samt att ett belopp af 35,000 kronor utgår af det anslag å 7,750,000 kronor, som Riksdagen enligt skrifvelse den 26 april 1907, n:o 85, anvisat för anläggning af en kraftstation för tillgodogörande af den staten tillhöriga vattenkraften i Trollhätte strömmar med mera samt fortsättande och fullbordande af den för kraftstationen erforderliga kraftkanalen.

Hvad angår förstnämnda medel å högst 300,000 kronor har Riksdagen, i enlighet med af Kungl. Maj:t därom gjord framställning, genom skrifvelse den 26 april 1907, n:o 83, medgifvit, att inköp af fastigheter, som kunna erfordras för statens nuvarande eller blifvande anläggningar vid Trollhättan, må af Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagdt belopp af intill 300,000 kronor, äfvensom bemyndigat riksgäldskontoret att på rekvisition, i mån af behof, tillhandahålla Kungl. Maj:t omförmälda belopp. Af ifrågavarande medel hafva jämlikt nådiga brefven den 18 oktober 1907 och den 24 januari 1908 af riksgäldskontoret utanordnats tillhoppa 162,798 kronor 66 öre; och synes lämpligt att af återstående beloppet för nu förevarande ändamål disponera 100,000 kronor. Likaledes synas 35,000 kronor kunna tagas af anslaget till kraftstationen, äfven om man icke kan dela Trollhättestyrelsens uttalande, att vid bedömande af beloppet skulle kunna tagas hänsyn till eventuell skadeersättning till hotellets ägarinna.

Då det emellertid kan vara tvifvel underkastadt, huruvida nämnda anslag må utan Riksdagens medgifvande användas till inköp af förevarande fastighet, anser jag frågan böra underställas Riksdagens pröfning».

På grund af de skäl, som i statsrådsprotokollet blifvit af departementschefen åberopade, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 21 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Herrar *H. R. Törnebladh* och *K. Starbäck* hafva begärt få antecknadt, att de icke inom utskottet deltagit i behandlingen af detta ärende.
